

Ohjaukseen koulutus-
ja tutkimusyksikkö

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

ISSN 1796-4717

Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

LUOKKAMUOTOINEN OHJAUS 7. JA 8. LUOKILLE

**Tuomas Raitio
2008**

**Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajan koulutuslaitos**

TIIVISTELMÄ

Tässä kehittämishankkeessa luodaan toimintamalli peruskoulun 7. ja 8. luokkien luokkamuotoisille ohjaustunneille. Ohjauksen alalle kysymysten asettelua hallitsee yksilöohjaus, johon malleja ja periaatteita löytyykin runsaasti. Sen sijaan luokkamuotoiseen ohjaukseen malleja on vähemmän, ja ohjaus ryhmälle on haasteellista, erityisesti yläkouluikäisille. Kehittämishanke ottaa teoreettisia malleja henkilökohtaiseen ohjaukseen tarkoitetuista malleista, ja pyrkii soveltamaan niitä luokkamuotoiseen ohjaukseen. Hankkeessa hyödynnetään malleja verkkopedagogiikasta, yhteistoiminnallisesta oppimisesta, Vance Peavyn ajatusta koko elämän huomioimisesta ohjauksessa ja esimerkkien ja henkilökohtaisten kokemusten merkitystä. Ohjaustuntien käytännön mallissa lähtökohtana on ollut erilaisten työmuotojen vaihtelevuus. Hanke pohtii luokkamuotoisuuden haasteita ohjauksessa, ja jopa sen mielekkyyttä ohjausvälineenä.

Asiasanat: opinto-ohjaus, opinto-ohjaaja, yläaste, luokkaopetus, verkkopedagogiikka

ABSTRACT

Raitio, Tuomas. Group counselling for 7th and 8th grade pupils at Finnish upper level of comprehensive school.

School Counsellor Education Programme, University of Jyväskylä.

This essay creates a practical model of counselling for pupils on 7th and 8th grade at Finnish upper level of comprehensive school with a focus on group counselling. In general, the theories of guidance and counselling concentrate mainly on counselling individuals or a small group of pupils. This essay, however, focuses on the counselling of larger groups and school classes. Counselling large groups of young teenagers is a great challenge. The essay applies theories of individual counselling and tries to apply them to group counselling. It also takes advantage of certain models of internet-based guidance and collaborative learning. Sociodynamic counselling and the ideas of Vance Peavy have also been a major influence to the model presented here, especially his central thought that the quest for a suitable career for an individual is very much linked to the question “how should I live my life?”. The essay tries to find a variety of methods for counselling a class of teenagers. In addition, the analysis questions to a certain extent the sense of counselling pupils in larger groups.

Keywords: student guidance, counselling, upper level of comprehensive school, group guidance, internet-based guidance, career counselling

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 OHJAUKSEN PERIAATTEITA JA SUUNNITELMIA	5
2.1 Haasteita ja ohjenuoria	5
2.2 Karakallion koulun ohjauksen OPS	10
2.3 Oma käytäntö malli ja sen suhde teoriaan	11
LÄHTEET	12
LIITTEET	13

1 JOHDANTO

Tässä kehittämishankkeessa on tarkoitus tehdä näkyväksi opetussuunnitelma, tehdä tuntisuunnitelma opinto-ohjauksesta peruskoulun 7. ja 8. luokille. Opinto-ohjauksen suurimpia haasteita on hahmottaa jopa itselle, mitä ohjaus on käytännössä. Tässä tutkielmassa pyrin tekemään tämän näkyväksi. Keskityn luokkamuotoiseen ohjaukseen työni pohdinnassa, koska se on mielestäni ohjauksen haastavin osuus.

Aloittaessani tätä hanketta opetin aineenopettajana historiaa ja terveystietoa. Olen koulutukseltani historianopettaja, terveystieto sen sijaan tuli hoidettavakseni täysin uutena aineena, ja sitä opiskelin oppikirjoista sitä mukaa kuin opetin. Ohjauksen puolella hoidin 7. luokkien ja muutamien 8. luokkien opinto-ohjauksen, muiden 8. luokkien sekä 9. ja 10. luokkien ohjaus oli koulumme päätoimisella opinto-ohjaajalla. Niinpä lähtökohtanani oli suunnitella 7. ja 8.luokkien ohjaus niin, että se sopii opetussuunnitelmaan ja toisaalta omiin opetustapoihini. Toisaalta tarkoitus on juuri tällä hankkeella myös tehdä itselle näkyväksi ohjauksen keinoja, jotta voin niitä ottaa käyttöön.

Koulun yhteistä kehittämishanketta en kokenut tässä vaiheessa ensisijaisen tärkeäksi, koska ohjauksen käytännöt toimivat varsin sujuvasti nyt. Esimerkiksi luokanvalvojien yhteistyö muiden aineenopettajien kanssa vaikuttaisi toimivalta, mutta tätä yhteistyötä näen lähinnä silloin kun itse aineenopettajana olen yhteydessä luokanvalvojiin. Aineenopettajat ovat tarvittaessa läsnä luokanvalvojien kanssa oppilashuoltotyöryhmässä (OHR). Itse en kuitenkaan ollut OHR:n jäsen, joten en opinto-ohjaajana päässyt tutustumaan tähän yhteistyöhön kokonaisuudessaan. Oppilashuoltotyöryhmän työssä on aina kehitettävää, mutta tällä hetkellä tärkein kehityshanke ja työhöni vaikuttava seikka on oman toimenkuvani selkeytys.

Lähtökohtana oli, että vaikka olin toiminut vuodet 2004-2007 3 vuotta lukion opinto-ohjaajana, peruskoulun toimintakenttä eroaa huomattavasti lukiosta. Lukiossa ohjaus muodostui lähinnä henkilökohtaisesti ohjauksesta, 7. luokkalaisilla ohjaus tapahtuu luokkamuotoisena opetuksena, ja varsinaisesti henkilökohtainen ohjaus alkaa vasta 9. luokalla. Luokkamuotoinen, mielekäs opinto-ohjaus 7. luokkalaisille ja 8. luokkalaisille on mielestäni suuri haaste: kuinka asiasta saadaan oppilaita kiinnostava, kun täysin henkilökohtaista ryhmäohjaustilanne ei voi olla?

Hyvä kysymys onkin, mikä on tarkoituksenmukainen tasapaino erilaisten ohjauksen toimintamallien ja työmuotojen kesken (Vuorinen & Kasurinen 2002, 19).

Ohjaukseen ylipäätään tuo haasteen myös peruskoululaisten ikä: matkaa todelliseen ammatinvalintaan on monella runsaasti jäljellä, ja motivaatio voi olla aika alhainen ammatinvalintaan liittyvissä kysymyksissä. Ehdottomasti lukioon haluavat voivat siirtää koko ajatuksen mielestään kauemmaksi. Ammatilliselle puolelle hakevilla päätös on lähempänä, mutta syyt hakeutua ammatilliselle puolelle ovat monella pikemminkin halu päästä eroon lukukoulusta kuin aivan erityinen mielenkiinto jotain tiettyä alaa kohtaan.

2 OHJAUKSEN PERIAATTEITA JA SUUNNITELMIA

Työni teoriaosuudessa tutustun yleisesti ohjausteorioihin ja Karakallion koulun opetussuunnitelmaan. Ohjauksen reunaehdot on annettu melko väljästi, joten ohjaajasta itsestään on huomattavan paljon kiinni, kuinka hän ohjaustaan toteuttaa. Aineenopettajilla ohjeistus on mielestäni huomattavasti selkeämpää. Opinto-ohjauksessa käytetään tehtäväkirjoja ja lukukirjoja, mutta niiden käyttö on toisenlaista kuin muissa aineissa: kirja on vielä vähemmän ”opetussuunnitelma” kuin vaikkapa historiassa, eikä kirjan läpikäyminen edes osittain ole välttämätöntä, jos tavoitteet saavutetaan muuten. Itse olen noudattanut tätä linjaa, jossa kirjaa hyödynnetään vain välillä, tilanteen mukaan vaihdellen. Peruskysymykset ja asiat ovat kuitenkin samoja, käytti sitten valmista tehtäväkirjaa tai omaa materiaalia ja vaikkapa tehtävät kokoavaa portfolioa, kuten joissain peruskouluissa tehdään. Toisaalta juuri kysymys *miten* asiat esitetään ja tehdään on erityisen tärkeää opinto-ohjauksessa, jossa oman ajattelun herättäminen on kaiken edellytys. Historiaa tai kielioppia voi vielä opetella ulkoakin, mutta ohjauksen kysymyksissä tällainen toiminta on täysin mahdotonta ja turhaa.

2.1 Haasteita ja ohjenuoria

Yleisinä huoneentauluohjeina voisi pitää ohjauksessa(kin) Celestin Freinet’n pedagogisia peruslakeja. Niiden mukaan lapsi on pohjimmiltaan samanlainen ihminen kuin aikuinen, lapsi ei halua kuunnella esitelmää ja opettajan/ohjaajan pitäisi puhua mahdollisimman vähän. Tähän ohjaajana tai opettajana voisinkin vielä kyetä, mutta entä se Freinet’n ohje, että rankaiseminen on aina väärin, jos ajatellaan luokkatilannetta? Kuvitellaan että luokassa on häirikkö, ja poistan hänet erityisopettajan luokse pienryhmään. Voin tietysti sanoa, että toimin oppilaan omaksi parhaaksi, mikä on joskus tottakin. Ennen kaikkea kuitenkin pidän järjestystä muiden oppilaiden takia, koska en voi keskittyä vain tähän yhteen henkilöön. Ratkaisu on tällöin aika lähellä rangaistusta. Toisaalta toisten oppilaiden mielestä ”rangaistus” heitä kohtaan saattaa olla myös se, jos keskityn vain muutaman henkilön ohjaukseen heidän häiriköintinsä takia. Vielä vaikeammin toteutettava ohje on se, että liian paljon lapsia luokassa on aina pedagogisesti väärä ratkaisu. (Koppinen & Pollari 1993, 155.) Tähän asiaan en nimittäin itse pysty juurikaan vaikuttamaan, ainakaan välittömästi. Voidaan siis väittää, että opetus ja varsinkin ohjaus on reunaehdoista johtuen pedagogisesti jatkuvasti väärää. Freinet’n ohjeet pitäneekin ottaa ideaaleina, joita kohti on syytä pyrkiä.

Yksi haaste ja ohjaajan kehittymisen paikka voi olla oppilaan vastahakoisuus ohjaukseen, tai oppilaiden ajatus siitä, että ohjaaja voi antaa heille tarpeelliset tiedot, kuin päähän kaataen. Ohjauksessa pitää synnyttää luottamus, oppilas saattaa jännittää mitä itsestään pitää paljastaa. Amundson puhuu työnhaun aiheuttamasta loppuun palamisesta. Sama ajatus pätee oppilaiden koulunkäyntiin turhautumisessa: oppilas voi sanoa, ettei lukeminen kannata, ennenkään ei ole onnistunut. Ohjattavan ollessa vastahakoinen ohjaajan pitää

1. hallita omat reaktionsa, joita vastusteleva käyttäytyminen herättää
2. luoda ohjausilmapiiristä turvallinen ja selkeä
3. luoda ohjauksen ilmapiiristä asiakasta (oppilasta) motivoiva

4. soveltaa erityisiä ohjaustaitoja: tunnustaa vastahakoisuus, motivoida asiakasta uusien tavoitteiden asettamiseen, osallistumiseen ja riskien arvioimiseen ja käyttää sopivia konfrontointitapoja. (Amundson 2003, 29-31.)

Erityisesti peruskoulussa ohjaus tapahtuu enimmäkseen isossa ryhmässä. Tämä asettaa haasteita ohjaajalle, koska ohjaus ei voi olla samalla tapaa yksilöllistä kuin henkilökohtaisessa ohjauksessa. Tällöin haasteena on saada ohjauksesta samaan aikaan yhteistoiminnallista, ja toisaalta yksilöllistä siinä määrin kuin se on mahdollista. Edelliseen tarjoaa mallia yhteistoiminnallinen oppiminen, jossa oppilaat opettavat toisilleen. Oppilas ottaa tällöin enemmän vastuuta oppimisestaan, jos esimerkiksi käytetään kotiryhmien ja asiantuntijaryhmien kaltaisia menetelmiä, joissa yksi kotiryhmän jäsen ottaa haltuunsa jonkin asiantuntijaryhmässä opittavan asian ja kertoo sen omalle kotiryhmälleen. (Koppinen & Pollari 1993, 65-70.)

Yksilöllistetty ohjaaminen ryhmän kanssa onnistuu verkkoa hyödyntäen, joko tehden erilaisia valmiita henkilökohtaisia testejä tai tiedon hakutehtäviä, jolloin yhdellä koneella voi tarvittaessa työskennellä useampiakin oppilas. Verkkotyöskentelyä voi myös yhdistää yhteistoiminnallisuuteen, jolloin esimerkiksi ryhmän asiantuntijat hankkivat tietoa verkosta, ja esittävät sen muille, tietotekniikkaa hyödyntäen tai ilman. Peruskoulun ohjauksessa varsinaisesta ohjauksesta internetissä, siis etäohjauksesta, ei ehkä voi puhua, eikä siihen juuri ole ehkä tarvettakaan, oppilaat tavoitetaan muutenkin riittävän hyvin.

Verkkotehtävät ovat osin samoja kuin tehtäväkirjoissa, joiden parissa työskentelyä voi pitää myös yksilöllistettynä ohjauksena, samoin kuin erilaisten henkilökohtaisten kirjoitelmien tekoa. Verkko-ohjelmia käyttämällä tehtävien palautus helpottuu, ja toisaalta oppilas oppii tärkeitä verkko-opiskelutaitoja. Oppilaat myös pitävät tietokoneilla työskentelystä ja tiedonhausta.

Teemaani lähellä on Maarit Amperin kehittämishanke vuodelta 2003, Henkilökohtainen ohjaus Kiuruveden yläasteella, joka nimensä mukaisesti keskittyy henkilökohtaiseen ohjaukseen, joka onkin iso osa ohjauksen kenttää, ja mielestäni kaikkein tärkein. Henkilökohtaisessa ohjauksessa koen itsekin Amperin tavoin sosiodynaamisen ohjauksen läheiseksi. (<http://www.jyu.fi/edu/...>) Käytännön työssä tällä hetkellä näen kuitenkin tämän ohjauksen osa-alueen tärkeydestään huolimatta melko selkeäksi itselleni: minulla on omia ja opittuja malleja, esim. juuri Vance Peavyn käytännönläheiset mallit (Peavy 2001). Haasteena itselleni koen sen sijaan suurten ryhmien ohjauksen, johon tämä kehittämishanke pyrkii luomaan rungon.

Sinänsä niin yksilöohjauksessa kuin ryhmäohjauksessa voi noudattaa joitain yhteisiä piirteitä. Ryhmässä voidaan pyrkiä luottamukseen ryhmän kesken, ja ennen kaikkea ryhmissäkin voidaan noudattaa esimerkiksi konstruktivistisen työohjauksen periaatteita, kuten keskustelussa noudatettavaa kunnioitusta. Ryhmäohjauksessakin sanat, mielikuvat, symbolit, myytit ja tarinat ovat välineitä, joiden avulla neuvotellaan henkilökohtaisista ja sosiaalisista todellisuuksista eli rakennetaan minuutta ja sosiaalista elämää. Samoin ryhmätilanteissakin toimivat ohjeet huonojen ja hyvien ratkaisujen taustalla olevista seikoista, samoin kuin paikallaan pysyjän asenteet esteistä omalla tiellään. (Peavy 1999, 177, 119-133.)

Ryhmässä yhteistoiminnallisesta oppimisesta on kirjoittanut Ulla Tulkki osana kehityshankettaan Opinto-ohjaus Porin Lyseon peruskoulun vuosiluokilla 7-9. Siinä käytännön osuus on melko pieni osa itse työtä, mutta varsin käytännönläheinen ja lähellä omaa aiheitani. Tulkin teoriaosuus on hyvä ja sisältää elementtejä, joihin itsekin

uskon. Tulkki korostaa peavylaista ohjauksitystä ja yhteistoiminnallista oppimista, jossa tärkeää on oppilaiden viestintä keskenään. (Tulkki 2002)

Norman E. Amundsonin mukaan ihmisen ongelmat eivät ole jaoteltavissa yksinkertaisesti uraongelmiin ja henkilökohtaisen elämän ongelmiin. Puhuessaan uraasioistaan ihminen väistämättä puhuu myös muusta elämästään. (Amundson 2005, 9). Samaan tapaan asian näkee Vance Peavy, jonka ohjausmenetelmissä ihmisen koko elämänkenttä hahmotellaan näkyväksi osana uraohjausta. Elämän kaikki osa-alueet liittyvät urasuunnitelmiin, ja ohjaus muilla elämänalueilla vaikuttaa urasuunnitelmiinkin. (Peavy 1999, Peavy 2001). Ryhmämuotoisessa ohjauksessa tämä näkökulma tulee esille tehtävissä, joissa oppilas itse hahmottaa elämäänsä ja vahvuuksiaan, kartoittaen joko tämän hetken tilannettaan, tai pohtimalla omaa paikkaansa vaikkapa kymmenen vuoden päästä, jolloin työasiat ovat vain yksi osa kokonaisuutta. Verkon avulla omien piirteiden hahmotukseen löytyy hyviä tehtäviä. Näissä tilanteissa jatkopohdinta näistä omista havainnoista tosin jää hieman vajaaksi, koska tehtäviä ei tehdä ohjaajan kanssa, tilanteista ja haaveista keskustellen.

Seitsemäs- ja kahdeksaluokkien ohjauksessa selkeästi todellisuuteen kiinnittyviä valintatilanteita on vielä vähemmän kuin yhdeksännellä luokalla. Oppilaat valitsevat kyllä valinnaisaineita, mutta selkeitä päätöksentekotilanteita on kuitenkin vielä melko vähän. Itsetuntemukseen ja omaan käytöksen liittyvät seikat ovat jokapäiväistä todellisuutta, mutta ne eivät ehkä tunnu oppilaasta risteyskohtina tai kiinnittymispisteinä, valintojen tekopaikkoina, koska niihin liittyvät valinnat ovat olleet oppilaan käsittelyssä koko kouluajan. Kouriintuntuvia isoja valintahetkiä tulee selkeästi yhdeksännellä TETin ja yhteisvalinnan myötä. Karakalliossa TET-jaksoja on paitsi perinteinen yhdeksännen luokan kahden viikon jakso, myös kahdeksännen luokan TET, joka tosin perusmuotoisena on vain yhden päivän mittainen. Halukkaille on kuitenkin tarjolla myös kaksipäiväinen TET yhdessä ammattiopisto Omnian ja yhteistyöyrityksen kanssa. Vuonna 2008 yhteistyöyrityksenä oli Skanska. Tällaisella yhdistelmällä voidaan saada sekä omien ennakkohalujen mukainen tutustumispäivä johonkin ammatilliseen alaan että toisaalta laajentaa oman alkuperäisen kiinnostuksen ulkopuolelta tietoa ja ehkä myös kiinnostusta jostain uudesta alasta. Näin myös sukupuolittuneita työelämämalleja voidaan rikkoa. Kampaamolinjalle halunneet tytöt näkivät myös ”poikien alaksi” mieltämäänsä rakennusalaa, ja pitivät käyntiä mielenkiintoisena. Tällaista esimerkkien voimaa käsitellään myös kirjassa *Muutoksesta mahdollisuuksiin* tulevaisuuden haasteiden yhteydessä. (Puukari, Lairio & Nissilä 2001, 189-192.)

Vastaavaa asenteiden muutosta saattaa tapahtua myös toisen asteen koulutusmessuilla, ei ainoastaan sukupuolirooleihin liittyen vaan laajemminkin mielikuvien uudistajana. Karakallion koulusta kahdeksännen luokat osallistuivat keväällä 2008 Espoossa järjestettävälle Taitaja-messuille, joilla eri alojen kilpailujen kautta esitellään ammatillista koulutusta (www.taitaja2008.com). Messujen rakenteessa on olennaista, kuka valitaan kertomaan tai esittelemään jotain alaa. Hyvin suunnitelluilla messuilla saadaan aikaan myös toiminnallisuutta ohjaukseen, esimerkiksi peruskoululaisille suunnatuille työpajoilla. Aiemmat koulutusmessut Espoossa olivat perinteisempää pisteeltä toiselle siirtymistä ja esitteiden keräämistä, jolloin passiivisempi vaeltelu oli mahdollista. Yleisemmin messut tarjoavat ohjauspaikan muutosta, perinteisestä ohjausympäristöstä irtautumista, joka sekin jo itsessään on tärkeää. Messuilla tapahtuu myös varmemmin vertaisohjausta, nuorten keskustelua keskenään eri ammateista. Tarinat ovatkin tärkeitä ohjauksessa. Amundsonin mukaan tarinoilla on kyky muuttaa ajatteluumme, vaikuttaa tunteisiimme ja sysätä meidät

toimintaan (Amundson 2003, 91). Erityisesti tämä pätee nuorten itsensä ikäisten tarinoiden kohdalla, moneen suuntaan.

Amundson ja myös Peavy näkevät toiminnallisuuden tärkeäksi ohjauksessa. Molemmat käyttävät piirtämistä ja vertauskuvia apuna ohjauksessa. Amundson korostaa lisäksi tilaa ja sen muuttamista tärkeänä ohjattavan ajattelun vapauttajana. Ohjattavan kanssa voi vaihtaa intiimin työhuoneen hälliseväksi käytäväksi tai rauhalliseksi kävelyksi, tai huoneen eri istumapaikkoja käyttää kuin katselupaikkoina, eri näköaloina johonkin ongelmaan. Tavallaan vastaava ajatus on esimerkiksi Peavyn elämänviivan piirtämisessä. (Amundson 2003, 131-145, Peavy 2001, 51.)

Miten näitä Amundsonin ja Peavyn konkretisoimismalleja voisi viedä ryhmäohjaukseen? Yksi tapa voisi olla juuri yhdistäminen yhteistoiminnalliseen oppimiseen, jolloin oppilaat tekisivät pieniä ohjausharjoituksia muutaman hengen ryhmissä. Toisaalta jossain määrin piirtotehtäviä voi tehdä myös työkirjojen tehtävien avulla, silloin tosin ohjaajan kanssa analysointi jää vähemmälle. Tilan ja paikan vaihtoa ryhmien kanssa ei estä mikään, ja sen käyttöä voisinkin lisätä. Kynnys perinteisistä tiloista esimerkiksi ulos siirtymiseen on vain yllättävän suuri. Villin ryhmän kanssa ulossiirtymisessä voi myös olla ongelmia, kontakti oppilaisiin ei välttämättä kasva. Kuitenkin näitä keinoja on vain kokeiltava ja testattava mikä toimii millaisessakin tilanteessa, ja uskallettava jopa epäonnistua. Tämä opettajan riskejä ottava asenne pitäisi yrittää siirtää myös oppilaisiin. Oppilaat innostuvat aina jos opettajan idea ei onnistu, toisaalta oppilaat kammoksuvat omaa epäonnistumistaan, jos ei lasketa täysin tahallisia, laiskuudesta johtuvia epäonnistumisia, joilla yritetään hauskuuttaa muita oppilaita, tai peitellä omaa vaivan näön puutetta. Ohjaajan pitää haastaa oppilaitaan ajatteluun siitä, voiko uutta syntyä, jos ei välillä salli epäonnistumisia.

Yksi vaihtelevuutta ja omaehtoisuutta lisäävä keino ohjauksessa on tietotekniikan käyttö, joka tiedonhakumielessä onkin ylivoimainen: kaikki olennaiset tietolähteet löytyvät parhaiten verkosta. ”Vain” tietoa sisältävistä sivustoista hyviä ovat esimerkiksi henkilökohtaiset tarinat, joissa yhdistyvät persoona, nykyinen työ ja koulutus ja työhistoria. (www.ammattinetti.fi, www.kunkoululoppuu.fi)

Tietotekniikan avulla on myös mahdollista käyttää keskusteluryhmiä, joissa oppilaat voivat keskenään esittää näkemyksiään. Näissä tilanteissa keskustelu vain usein menee pelleilyksi. Toisaalta tässä pelleilyn keskellä välittyy myös vertaisohjausta, ja ainakin välillä herää aitoa pohdintaakin.

Internettiä ohjausvälineenä ja ohjaajien käsitystä sen toimivuudesta tutkineen Raimo Vuorisen mukaan asiakas (oppilas) voi internetin avulla

- jäsentää omaa tilannettaan etsimällä tietoa, joka liittyy ko. kysymykseen,
- etsiä hakukoneilla tietoa suoraan yksittäiseen tilanteeseen,
- hankkia lisätietoa valitsemastaan kohteesta tai
- kommunikoida joko ohjausalan ammattilaisten tai vertaisryhmän kanssa hyödyntämällä internet-pohjaista teknologiaa.

Näistä viimeisimmän kohdalla juuri vertaisryhmän kanssa kommunikointi on hyvä keino silloin kun sen saa toimimaan, oppilaat innostuvat usein helpommin keskustelemaan kirjoittamalla. Esimerkkinä toimivasta keskustelusta voisi olla pohdinta mitä on hyvä työ/elämä tai millaisia ominaisuuksia on hyvällä ystävällä/työntekijällä/yrittäjällä. Internetin käytössäkin sovellutuksista saadaan paras hyöty, jos työskentelyn aikana on mahdollista työskennellä ammattitaitoisen ohjaajan kanssa. (Vuorinen 2006, 72-73.) Tämä on mahdollista verkkokeskustelussa, ohjaaja voi

esimerkiksi Opit-ohjelmassa osallistua luomaansa keskusteluun, mutta jälleen ohjaus on ryhmässä tapahtuvaa, ei henkilökohtaista.

Vuorisen mukaan verkko-ohjaus tulisi mitoittaa opiskelijan ilmaisemaan tai yhdessä arvioituun tilanteeseen. Jos valmiudet verkon käyttöön ovat matalat, tai jos tulevaisuuteen liittyvät kysymykset ovat laajoja, ohjauksen pitää olla henkilökohtaisempaa. (Vuorinen 2006: 80-81.) Itse näkisin että peruskoulussa ja myös toisella asteella molemmissa kohdissa vaaditaan opastusta runsaasti. Ryhmätilanteissa ohjaajan on seurattava, kuinka annetuissa tehtävissä edetään, ja tehtäviä nimenomaan pitää olla. Vuorisen vapaimpana muotona mainitsema ”ohjaavan ympäristön itsepalvelukäyttö” tunneilla on usein huono tapa, vaikka esimerkiksi verkonkäyttö^{taidot} riittäisivätkin. Verkonkäyttö^{asenne} on usein sellainen, että tiedonhakutehtäviä pitää olla. Ohjaajaa tarvitaan siis myös varmistamaan tiedonhaun tekeminen ja onnistuminen, kuten Vuorisen kirjassa haastatellut opinto-ohjaajatkin toteavat. (Vuorinen 2006, 166-167, 174.)

Verkon käytössä ongelmalliseksi ohjaajat näkevät vanhentuneen tiedon tai sivuston luettavuuden. Samoin on huomattu, että verkon avulla ohjaus saattaa painottua tietopainotteiseksi urasuunnittelutaitojen jäädessä vähemmälle. Onnistuneimpana verkonkäyttönä ohjaajat näkivät käytön, jolla valmistauduttiin johonkin myöhemmin seuraavaan tapahtumaan. Näin itse tein esimerkiksi valmistautuessamme Taitaja-messuille, ja tutustuimme tarjontaan etukäteen, jolloin paikan päällä messuilla oli helpompi saada enemmän irti tapahtumasta. Tosin tällaisessa käytössä nimenomaan verkon tiedonhakukäyttö korostuu. Omasta mielestäni urasuunnitteluun ja itsearviointiin löytyy netissä testejä, jotka ovat varsin hauskoja, ja joita oppilaat mielellään tekevät. Ryhmässä tapahtuvaa verkko-ohjausta voi jatkaa myös henkilökohtaisella ohjauksella jälkepäin: AVO-ohjelman testiin voi palata myöhemmin keskusteluissa, kuten Vuorisen haastattelemat mainitsevat. Jotkut kokivat, että verkko-ohjaus on oppilaiden mielestä viihdettä, sitä ei oteta tosissaan. Tässä auttaa selkeät säännöt siitä, mitä luokassa tehdään ja mitä ei tehdä. Omilla sivuilla ei käydä edes palkintona tehdyistä tehtävistä, sen enempää kuin perinteisessä opetuksessaan harvemmin luetaan Aku Ankkaa kun laskut on laskettu, ellei lehden luku jotenkin palvele tunnin tarkoitusta. (Vuorinen 2006, 192-194.)

2.2 Karakallion koulun ohjauksen OPS

Opinto-ohjausta on 7.luokkalaisilla 0,5 vuosikurssia, mikä tarkoittaa Karakallion koulun nelijaksoisessa järjestelmässä yhtä viikkotuntia 1. ja 3. jaksossa. Tunteina 0,5 vuosikurssia on siis 19 tuntia, opinto-ohjaustunneiksi nimettyä ohjausta. Tämän 19 tunnin lisäksi osa oppilaanohjauksesta tapahtuu luokanvalvojan johdolla. Sen ohella koulumme Espoon Suomenkielisen koulutuslautakunnan 12.5.2004 hyväksymän oppilaanohjauksen tavoitteiden ja sisältöjen mukaan kaikilla luokka-asteilla tehdään yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyötahojen kanssa sekä tutustutaan ammatteihin ja työelämään eri oppiaineiden yhteydessä. (<http://www.espool.fi/>)

Seitsemännen luokan tavoitteena on, että oppilas kasvaa yläkoulun opiskeluyhteisöön, opiskelee vastuullisesti, omatoimisesti ja suunnitelmallisesti ja oppii itsetuntemusta ja kehittyy pohtimaan omaa ammatillista kehittymistään. Keskeisinä sisältöinä ovat uudet oppiaineet ja aineopiskelujärjestelmä, erilaiset opiskelutekniikat, koulunkäynti- ja opiskelutaitojen vahvistaminen, opiskelun ja oppimisen ohjaaminen, ryhmäytyminen ja kouluyhteisössä toimiminen, yhteistyö opettajien kanssa ja erilaisissa oppilasryhmissä toimiminen, ainevalintoihin ja muihin valintoihin ohjaaminen, työelämään tutustuminen ja tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä.

Kahdeksannen luokan tavoitteena on, että oppilas tiedostaa omia vahvuuksiaan ja mahdollisuuksiaan, tutustuu ammattialoihin ja koulutusvaihtoehtoihin sekä tutustuu ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalveluihin. Keskeisinä sisältöinä ovat koulunkäynti- ja opiskelutaitojen vahvistaminen, ainevalintoihin ja muihin valintoihin ohjaaminen, työelämään tutustuminen ja jatko-opintomahdollisuuksiin perehdyttäminen.

Yhdeksännen luokan tavoitteena on, että oppilas tiedostaa omia vahvuuksiaan ja mahdollisuuksiaan arkielämään ja elämänuraan liittyvissä kysymyksissä, saa tukea ja ohjausta päätöksentekoon ja itsenäiseen valintaratkaisuuksiin peruskoulun päättövaiheessa, oppii etsimään tietoa opiskelusta ja työelämästä Suomessa ja ulkomailla. Keskeisinä sisältöinä ovat työelämään tutustuminen, erityisesti TET-jaksolla, perustieto työelämästä ja eri ammattialoista, tutustuminen toisen asteen oppilaitoksiin sekä korkea-asteen opiskeluvaihtoehtoihin ja jatko-opintoihin ohjaus, sekä ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalveluihin tutustuminen.

Kaikilla asteilla keskeistä on ainevalintoja ja jatko-opintoja koskevan tiedon välitys huoltajille sekä oppilaan ja huoltajan valintapäätöksen tukeminen.

Peruskoulun 7.-9. luokkien ohjauksen sisällön voi ajatella kulkevan haaveilusta ja elämänarvoista kohti konkreettisempia tavoitteita. Yhdeksännellä valinnat ovat jo hyvin kouriintuntuvia: TET ja yhteisvalinta haastavat tosissaan omia arvoja, suuntautuneisuutta ja kykyä valintoihin.

2.3 Oma käytännön malli ja sen suhde teoriaan

Liitteenä olevassa omassa käytännön mallissani olen pyrkinyt huomioimaan piirteitä niistä teorioista, joita esittelin aiemmissa luvuissa. Olen käyttänyt yhteistoiminnallista mallia, jossa oppilaat opettavat toinen toisiaan esimerkiksi koulutus- ja työelämä tietouden jakamisessa. Elämän kokonaisuutta olen tuonut esille tehtävissä, joissa katsotaan omaa tämän hetken tilannetta, tai joissa haaveillaan ja suunnitellaan tulevaisuutta: käsittelyssä ei ole vain työpaikka tai koulumenestys, vaan vaikkapa ihmissuhteet, arvot, harrastukset ja asuinpaikka. Elämänarvotehtävien yhteispurku näyttää oppilaille myös ajattelun ja kiinnostusten kohteiden moninaisuuden: kaikkien ei tarvitse arvostaa kaikkea, eikä kaikkien tarvitse osata kaikkea. Kaikki voivat kuitenkin arvostaa toisiaan, ja toistensa erilaisuutta.

Verkkopedagogiikkaa olen hyödyntänyt siten kuin se teoriaosuudessa esitellään, tiedonhaun lisäksi keskusteluun ja itseensä tutustumiseen: keskusteluun lähinnä tiedonhakutehtävistä ja itsepohdintaan eri ohjelmilla.

Ohjauspaikan vaihto mielen avartajana toimii messuilla ja TET-päivissä, jolloin myös tarinan voima saattaa tulla esille todellisten henkilöiden kautta, jotka kertovat oppilaille omia kokemuksiaan opiskelusta, työelämässä, urapoluistaan ja nuoruuden haaveistaan. Pysin itsekkin kertomaan omia kokemuksiani työelämästä ja lähipiirini tarinoita, mutta koulusta pois pääsy ja täysin vieraiden aikuisten tarinat ovat uskoakseni kaikkein tehokkaimpia herättäjiä opiskelijoille.

Olen pohtinut jatkoa ajatellen sitä, minkä verran opiskelijat voisivat ohjata toinen toisiaan. Oppilaat voisivat haastatella esimerkiksi peavylaisen elämänviivan avulla, tai mahdollisten tulevaisuuskuvien avulla toisiaan (Peavy 2001).

Pidemmälle kehitettäessä ryhmämuotoisten tuntien määrää kannattaisi pohtia: onko nykyinenkään määrä tarpeellinen, vai saataisiinko parempia tuloksia aikaan, jos keskityttäisiin enemmän henkilökohtaiseen ohjaukseen. On ehkä hieman nurinkurista, että lukioissa henkilökohtaiseen ohjaukseen on resurssoitu huomattavasti enemmän kuin peruskoulussa, ainakin oman kokemukseni mukaan. Peruskoulussa henkilökohtaiseen ohjaukseen pitäisi myös saada enemmän aikaa.

LÄHTEET

- Amundson, Norman E. 2003: *Aktiivinen ohjaus. Opas uraohjauksen ammattilaisille*. Psykologien kustannus, Helsinki.
- Koppinen, Marja-Leena & Jorma Pollari 1993: *Yhtistoiminnallinen oppiminen. Tie tuloksiin*. WSOY, Juva.
- Peavy, Vance 2001: *Elämäni työkirja. Konstruktivististen ohjausperiaatteiden soveltaminen: tehtäviä ja harjoituksia*. Psykologien kustannus, Helsinki.
- Peavy, Vance 1999: *Sosiodynaaminen ohjaus. Konstruktivistinen näkökulma 21. vuosisadan ohjaustyöhön*. Psykologien kustannus, Helsinki.
- Puukari, Sauli, Marjatta Lairio ja Pia Nissilä 2001: *Ohjauksen tulevaisuuden näkymiä*. teoksessa Marjatta Lairio & Sauli Puukari (toim.): Muutoksista mahdollisuuksiin. Ohjauksen uutta identiteettiä etsimässä. Jyväskylän yliopistopaino.
- Vuorinen, Raimo 2006: *Internet ohjauksessa vai ohjaus internetissä? Ohjaajien käsityksiä internetin merkityksestä työvälineenä*. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylä.
- Vuorinen & Kasurinen 2002 (toim.): *Ohjaus Suomessa 2002*. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto.
- Tulkki, Ulla 2002: *Opinto-ohjaus Porin Lyseon peruskoulun vuosiluokilla 7-9*. Opinto ohjaajakoulutus, Jyväskylän yliopisto, Jyväskylän ammattikorkeakoulu: Ammatillinen opettajakorkeakoulu.

Verkkolähteet

www.ammattinetti.fi 3.5.2008 Eri alojen kuvauksia ja henkilökohtaisia urapolkuja.

<http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11866;11703;23258;11855;11859;12450>
2.1.2008 Karakallion koulun opetussuunnitelma

<http://www.jyu.fi/edu/laitokset/okl/koulutusala/ohjausala/ohjauksen%20kehittamishankkeet>

3.1.2008 Maarit Amper: Henkilökohtainen ohjaus Kiuruveden yläasteella. Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä – elektroninen julkaisusarja.

www.kunkoululoppuu.fi

www.taitaja2008.com 10.4. 2008 Toisen asteen koulutusta esittelevän tapahtuman sivut.

LIITE: OMA KÄYTÄNNÖN MALLI

Tässä osiossa käyn läpi käytännön toteutuksen vuoden aikana, luokka-asteittain. Luokkakoko on noin 20 oppilasta, ja jokaisella luokka-asteella on 7 rinnakkaisluokkaa.

SEITSEMÄS LUOKKA

Seitsemännellä luokalla on siis 19 varsinaista ohjaustuntia. Näistä puolet on ensimmäisessä jaksossa, ja niissä käsitellään koulun käytänteitä ja opiskelutekniikkaa. Ensimmäinen puoli käsitellään syyslukukauden aikana. Kevätlukukaudelle keskittyvä ohjaus käsittelee enimmäkseen valinnaisaineita.

Tähän runkoon olen hahmotellut 7. luokkien tunnit

1. tunti

Mitä on oppilaanohjaus? Pohditaan yhdessä, millaiset asiat kuuluvat opinto-ohjaukseen. Tutustutaan koulun käytänteisiin opinto-oppaan avulla: ruokailuun, tuntien alkuun, luokkien sijaintiin. Oppilashuoltotyöryhmän jäsenet esittäytyvät: kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, erityisopettaja.

2. tunti

Tukioppilaiden tunti: 9:n luokan tukioppilaat pitivät tunnin. Tunnin tavoitteena on ryhmäyttää luokkaa, enkä opona osallistu itse tunnin työskentelyyn. Jokainen luokka tutustuu omiin tukioppilaisiinsa, joita on kaksi tai kolme jokaista 7. luokkaa kohden.

3. tunti

Miksi koulutusta tarvitaan yhä enemmän? Tutustutaan elinkeinoelämän ja koulutuskentän muutokseen, omavaraistaloudesta nykyaikaiseen tehtaaseen. Tarkoitus on ymmärtää työnjaon lisääntyminen, ja siihen liittyvä koulutustarpeen lisääntyminen. Millaista koulutus oli ennen, millaista se on nykyään, mitä yhteistä koulutuksella on aina ollut.

Luokka jaetaan 4 ryhmään, joista jokainen etsii tietoa Futurix-kirjasta omassa ryhmässään. Lopuksi jokainen ryhmä kertoo annettujen kysymysten pohjalta muulle luokalle omasta aihepiiristään. Kaikkien käytyä läpi omat työnsä aihekokonaisuus vedetään yhteen keskustellen. Oppilaat työstävät näin tietoa itse ja opettavat toinen toisiaan.

1.

a) Mitä on omavaraistalous?

b) Keksi ammatteja, joita omavaraistaloudessa *ei* ole. Miksi esimerkiksi ei ole kauppiaita?

2.

a) Mitä ovat ammattikunnat?

b) Millaisia ryhmiä vanhoissa ammattikunnissa oli?

3.

- a) Mitä olivat manufaktuurit?
- b) Mitä hyötyä manufaktuureista oli, miksi niitä perustettiin?

4. Teollisuus automatisoituu

- a) Millaisia työtehtäviä tämän päivän tehtaissa pääasiassa on?
- b) Pohdi, mitä ihmiset eivät tehtaissa enää juurikaan tee.

4. tunti

Oppilaat kirjoittavat palautteen tähänastisesta opiskelustaan nimettömänä. Mistä on pitänyt, mikä on jännittänyt, minkä toivoisin olevan toisin? Palautetta.

Tämän jälkeen tai tilalla voi teettää Juha Parkkisen esittelemän *kuka olen?* pohdinnan, joka saattaa sopia paremmin kasin alkuun, kun oppilaat jo tuntevat toisiaan paremmin.

Kuka olen?

Tämä voidaan tehdä Futurixin takana oleville kirjoitussivuille.

Oppilas kirjoittaa 10-15 minuuttia vastauksia kysymyksiin

I

- 1) Kuka minä olen? Millainen minä olen?
- 2) Mihin kuulun? (perheeseen, kaveripiiriin, joukkueeseen, luokkaan jne.)
- 3) Miten minut hyväksytään?
- 4) Mikä on paikkani?
- 5) Mitä haluan elämältäni?
- 6) Mistä elämäni merkitys ja mieli nousevat?

II 10-15min.

Miksi päädyin tällaisiin määritelmiin?

III

Jaetaan pienryhmissä luokassa: kertovat itsestään ja muut voivat kertoa toisesta. Purun voi tehdä myös opit-ympäristössä verkkokeskustelulla.

5. tunti: Millainen opiskelija olen

Käydään läpi koulun arviointiperusteita, ja oman opiskelun tapoja: tehdään testi omista opiskelutavoista, selvitetään huolella mitä testissä pitää tehdä:

Yhteensä kuusi osiota, jokaisessa millainen minä olen –tyyppisiä kysymyksiä. Suuret aihealueet ovat:

1. Elämäntavat ja opiskeluolosuhteet
2. Suunnittelu, säännöllisyys ja keskittyminen
3. Tiedon hankkiminen
4. Tiedon jäsentäminen
5. Aktiivisuus ja mieleenpainaminen
6. Kokeet: valmistautuminen ja vastaaminen

Tätä ennen pohditaan opiskeluun vaikuttavia tekijöitä: mikä osuus lahjakkuudella, mikä osuus työnteolla, mikä osuus asenteella. Pohjana pohdinnalle on kaavio, jossa lahjakkuudelle on annettu 1/3 osuus, opiskelutekniikalle ¼ osuus ja loput reilu 2/5 muodostuu luonteesta ja ympäristöstä. Pohditaan voiko oppimista näin jakaa, ja miten oppilaat itse näkevät asian. Pohditaan, mihin asioihin oppilas voi itse vaikuttaa, ja huomataan, että niihin kannattaa keskittyä.

6. ja 7. tunti: Opiskelutekniikka

Tutustutaan muistin toimintaan, miksi lepo ja kertaus ovat tärkeitä, keskustellen ja tehtäväkirjasta s. 28-30.

Luetaan tehtäväkirjasta s. 31-35 kappaleet ja tehdään sen tehtäviä. Pyritään etsimään omaa tapaa opiskella ja pyrkiä rakentamaan itsekriittisyyteen: voisinko parantaa joitain rutiinejani? Pohdinko ikinä tällaisia asioita?

Mitä tarkoittaa konstruktiiivinen oppimiskäsitys? Hankala sana, mutta järkeenkäypä merkitys: konstruoidaan eli **rakennetaan** itse tietoa. Mitä se tarkoittaa? Ei tarkoita, että itse keksitään päästä vastauksia, vaan että itse pureskellaan tietoa, esitetään kysymyksiä, tehdään muistiinpanoja ym.

Pohditaan, miten eri aineet liittyvät toisiinsa: esim. miten äidinkielen osaaminen vaikuttaa muihin aineisiin?

Käydään rauhassa läpi SSMK-tekniikka (silmäile, syvenny, muistele, kertaa), kokeisiin valmistautuminen, kokeissa vastaaminen, sivujen 33-35 tehtävät, joissa käsitellään omaa tapaa lähestyä kotitehtävien tekoa: kierron kuin kissa kuumaa puuroa vai käynkö suoraan asiaan.

8. tunti Tukioppilaiden pitämä tunti nettiturvallisuudesta. Voivat käyttää apuna http://www.mll.fi/nuortennetti/asiaa/viisaasti_verkossa/

9. tunti Futurix III tunnetko itsesi?, s. 37-46

+www.mol.fi/avo

10. tunti: Valinnaisaineet 8. ja 9. luokille. (tehdään 7. keväällä, palautetaan helmikuun 8.)

Valinnaisaineita on yhteensä 6 viikkotuntia.

Valitaan pitkät valinnaisaineet = kahdeksi vuodeksi, yläasteen loppuun saakka
 lyhyet valinnaisaineet = yhdeksi vuodeksi, kahdeksatta luokkaa varten
Pitkistä valinnaisaineista tulee todistukseen numeroarviointi, lyhyistä hyv./hyl.

Pitkiä valinnaisaineita valitaan yhteensä 4 viikkotuntia
Lyhyitä valitaan 2 viikkotuntia.

11. tunti Itsetuntemus tehtäviä Futurixista, s. 36-46

Tekevät s. 39 minäkuva –tehtävän, jossa arvioidaan itseä monilla eri alueilla, esim. ujo---itsevarma, ja alleviivaavat piirteet, jotka häiritsevät ja toisaalta merkitsevät piirteet joihin ovat tyytyväisiä. Jatkavat 41 ominaisuuksien ja ammattien pohdintaa. Tämän jälkeen s. 42-43 kyvyt ja taipumukset –testi (Howard Gardnerin lahjakkuus testi) Itsetuntotesti s. 45-46.

12 tunti Suomen elinkeinorakenne

Käyn aluksi läpi elinkeinorakenteen jakautumisen, ja sen jälkeen lähtevät pohtimaan kirjan tehtävien avulla s. 47-49 mitä työpaikkoja Karakallion seudulla on ja mihin elinkeinoryhmiin ne kuuluvat. Voidaan hieman myös pohtia millaista koulutusta tai ainakin, millaista koulussa opittavaa osaamista nämä työpaikat vaativat.

Tekevät taulukontulkinta tehtäviä, ja tehtäviä omista kiinnostuksen aloista.

13. tunti At-luokka

Tutustutaan sivustoon www.kunkoululoppuu.fi

Tekevät ensin Mansikkapaikka –osiosta mansikkamittaritestin ja muita itsearviointi testejä. Sen jälkeen voivat tutustua Mille alalle –osiosta eri alojen yrityksiin ja työntekijöiden haastattelu-videoihin. Samaa sisältöä vähemmän näyttävässä muodossa löytyy lisää www.ammattinetti.fi >>haastattelut tai >>>uratarinat –otsikon alta. Myös www.mol.fi/avo >>>ammattitietoja on hyvä tähän ammattialoihin tutustumiseen.

Tämä oli oppilaita kiinnostava tunti, malli mahdollistaa yksilöllistetyn ja tutkivan oppimisen. Lisäksi oppilaat alkoivat kysellä toisiltaan ja opastaa toisiaan. Ohjaajana saattoi keskittyä seuraamaan ja johdattamaan tiedon lähteille.

14. tunti

Futurix s. 50-56

t. 5 Elämänarvot ja niiden ”huutokauppa” . Tämä vie 45 minuuttia kokonaisuudessaan. Huutokaupan voisi toteuttaa myös verkossa, jolloin myös keskustelu arvoista käytäisiin siellä.

15. tunti

Futurix s. 51-56: Omat suuntautuneisuudet ja kiinnostukset.

Jos oppilas on ehtinyt tehdä näitä jo aiemmin omatoimisesti, voi pohtia ammatteja joita katsoi viimeksi netistä ja tutustua kirjan s. 169-178 avulla, mitä tutkintoja osuisi näitä ammatteja lähelle.

16. tunti

Suomen koulutusjärjestelmä

-Käyn läpi karkean kuvion, sen jälkeen tekevät tehtävät s. 62

17. tunti

a) tekevät minä vuonna 2020 –kirjoitelman

b) tekevät minä oppijana –monisteen, (kines, audit., vis.), sitten katsovat kirjan s. 32 oppimistyyleistä, mitä ne tarkoittavat.

KAHDEKSAS LUOKKA

Kahdeksannella luokalla on seiskaluokan tavoin puoli vuosiviikkotuntia, eli 1 tunti viikossa puolen lukukauden verran, noin 19 tuntia. Syyslukukauden tunneilla käydään läpi työelämän muutoksia ja ennen kaikkea Suomen koulutusjärjestelmää. Keväällä tehdään 9. luokan valinnat ja tutustutaan työelämään.

1. ja 2. tunti

a) Kyselylomake kaikille (liite). Kyselyitä voidaan myöhemmin käyttää ohjauskeskusteluissa yhdeksännellä luokalla.

b) Käydään läpi kahdeksannen luokan tavoitteita opossa. Eli käymme läpi työelämärakennetta ja koulutusaloja. Kysymyksiä luokan porinaryhmillä, joista ryhmät saavat keskustella hetken päästä keskenään. Huomataan, ettei kaikkiin kysymyksiin ole täysin varmaa vastausta kellään. Tarkoitus on oppia pohtimaan. Opo toimii puheenjohtajana, ja kirjaa ajatuksia taululle.

Miksi on hyvä tuntee Suomen koulutusjärjestelmää?

Miksi on hyvä tuntee eri ammattialoja, myös sellaisia joista ei ehkä itse ole kiinnostunut?

Millainen on hyvä koulutus?

Millainen on hyvä työ?

Miksi koulutuksesta on tullut yhä tärkeämpää? (koska kansainvälinen työnjako vie osan työpaikoista pois kalliista lännestä. Uudet työpaikat vaativat pitkälle menevää osaamista)

Mitä ammatteja oli 100 vuotta sitten, mitä tänä päivänä ei ole?

Miksi näitä ei ole?

Mitkä ammatit säilyvät kaikissa maissa, mitä ei voida siirtää pois?

3. Tunti

Tutkitaan Futurix+ ammattioppaasta s. 10-13, ja vastaan kysymyksiin:

Elinkeinoelämää toimialoja voidaan jakaa eri ryhmiin: missä työskentelee eniten ihmisiä tänä päivänä? Keksi esimerkkiammatti alkutuotannosta, jalostuksesta, palvelusta, rakentamisesta ja teollisuudesta

• Pohdi

Miksi alkutuotannon työpaikat ovat vähentyneet?

Miksi jalostuksessakin työpaikat ovat laskeneet?

Miksi palveluiden osuus kasvaa?

Millaiset alkutuotannon tai jalostuksen ammatit voisivat menestyä Suomessa?

• Millaisilla aloilla työtä on todennäköisesti tarjolla työelämässä?

• Mitä työnantaja ei saa kysyä työhönottohaastattelussa?

4. ja 5. tunti Suomen koulutusjärjestelmä

Johdanto: näytän koulutusjärjestelmän, keskustellaan siitä

Peruskoulu		
Toinen aste	Lukio	Ammatilliset oppilaitokset ja oppisopimus koulutus
Korkea-aste	Yliopistot	Ammattikorkeakoulut

Aloitamme ammatilliseen tutustumalla, käymme tutustumassa myös netin palveluihin
Mennään koulutusnetti.fi

ammattillinen koulutus:

Mitä kuuluu ammatillisten opintojen

- a) yhteisiin opintoihin?
- b) ammatillisiin opintoihin?
- c) vapaasti valittaviin opintoihin?

Otetaan linkki <http://www.mol.fi/avo/> ja tehdään *kiinnostukset* -tehtävä. Toimii ajatusten herättäjänä ja tutustuttaa sivustoihin, joihin oppilaat voivat itse myöhemmin tutustua.

6. ja 7. tunti

• Tehdään tehtäväkirjasta eri ammatillisen koulutuksen aloihin liittyviä tehtäviä. Huomataan, että eri alojen sisällä on monentasoista koulutusta, eli ammatillisen koulutuksen jaottelu toimii laajemminkin hahmotettaessa työkenttää.

8. tunti

Palautan mieliin koulutuskaavion, ja lähdetään keksimään erilaisia koulutusreittejä peruskoulun jälkeen kuvitteellisille esimerkki henkilöille, aina työelämään asti. Mitä mahdollisuuksia on? Mitä hyvää/huonoa eri reiteissä on? Minkä ikäisenä voi tehdä? Kauanko opinnot kestävät?

9. tunti

Katsotaan esittelyvideo joltain esimerkkialalta. Pohditaan mitä yleisiä suuntia työ- ja koulutusmaailmasta video kertoi oman alansa lisäksi. (Usein nousevia huomioita ovat että alalla on montaa eri koulutustasoa, mahdollisuus jatkaa myöhemmin, mitkä alan suuntaukset nousussa, miksi jne.)

10. tunti: liitteen avulla haetaan tietoa mol.fi, esim. opintoluotsin ammattikuvauksia. Tehdään AVO.

11. tunti: Nuori työelämässä. Tämä tunti aloittaa seuraavan jakson, eli on seuraavan jakson ensimmäinen tunti.

I Mennään nettiin http://www.mll.fi/nuortennetti/asiaa/nuorten_oikeudet
Kysymyksiä 12 – 14-vuotiaat, 15 – 17-vuotiaat ja nuoret ja työ -osioista:

1. Minkä ikäinen saa tehdä työtä?
2. Millä ehdoilla alle 15-vuotias saa tehdä töitä?
3. Millaisia työajallisia rajoituksia alle 15-vuotiaalle on?
4. Missä iässä saa solmia työsopimuksia? Miten vanhemmat voivat vaikuttaa näihin sopimuksiin?
5. Miten työsopimus kannattaa tehdä?

II <http://www.kunkoululoppuu.fi/>

Kysymyksiä osasta työelämän ABC: Miten kannattaa hakea kesätyöpaikkaa?

III Jos jää aikaa, tehdään Mansikkapaikka –testi

Jatkoksi tähän voi tehdä Futurixin 139-150

12. tunti TET-päivä ja OMNIA+TET

Kahdeksannen luokan yhden päivän TETissä opiskelijat tutustuvat joko itse hankkimaansa tai Tet-torilta etsittyyn työpaikkaan. Vaihtoehtona tällä yhden päivän tetille on Omnian kanssa yhteistyössä toteutettu kahden päivän tet, jossa ensimmäisenä päivänä tutustutaan johonkin Omnian koulutusalaan ja seuraavana päivänä tutustutaan tämän koulutusalan työpaikkaan.

Tunti verkkoluokassa, jossa vierailaan tet-tori sivuilla www.pkstet.fi ja Espoon ammattiopisto Omnian sivuilla, www.omnia.fi.

TET-torilla voi tutustua itseään kiinnostaviin aloihin ja TET-paikkaa tarjoaviin yrityksiin ja työpaikkoihin. Omnian sivuilla tutustutaan itseään kiinnostavaan koulutusalaan.

13. tunti

I Tehdään Futurixistä ammatillisen ja lukion pääsyvaatimuskriteerit selväksi.

II Lähdetään tutustumaan työ- ja koulutusmahdollisuuksiin aloittain:

Futurix-lukukirjan sivut 48 >>>> (tai www.opintoluotsi.fi, tehtävä on opitissa)

Ammatteja on tapana ryhmitellä suuriin alakokonaisuuksiin, esim. kulttuuriala tai tekniikan ja liikenteen ala.

Valitse jokin iso alakokonaisuus (esim. siltä alalta, jonka työpaikkoihin edellistunnilla tutustuit:

Mitä ala tarjoaa

1. tutkintonimikkeenä tai koulutusohjelmana?
2. ammatteina?
 - a) ammatillisen koulutuksen tasolla?
 - b) ammattikorkeakoulutuksen tasolla?
 - c) yliopistokoulutuksen tasolla?

Saat siis kohtiin a-c jokaiseen sekä tutkintonimikkeen että ammatin.

Pohdi, mitä ominaisuuksia työ vaatii, tai mistä koulussa opetettavista aineista on hyötyä alalla.

Jokainen tekee yhden esittelyn, jotka käydään yhdessä läpi.

14. tunti Kirjasta tehtyjen esittelyidensä pohjalta tutustuvat verkossa

www.opintoluotsi.fi

>>>koulutusalat ja ammatit

Koulutusalat on jaoteltu yhdeksään luokkaan. Jokaisella koulutusosalalla esitellään alan tutkintoon johtava ammatillinen peruskoulutus, ammattikorkeakoulutus, yliopistollinen koulutus sekä ammatti- ja erikoisammattitutkinnot. Koulutusten esittelysivuille on koottu linkkejä muun muassa koulutusta tarjoaviin oppilaitoksiin, alaan liittyviin ammatinkuvauksiin ja muihin lisätietoihin.

15. tunti 9. luokan lyhyet valinnat

Lyhyitä valitaan 2 vuosiviikkotuntia. Jos opiskelijalla on **sekä MU että** A2-kieli, hän ei valitse lyhyitä lainkaan. Mikäli opiskelijalla on jompikumpi, hän valitsee 1 vuosiviikkotunnin valinnaisaineita 9. luokalle.

Käydään läpi kurssitarjonta.

16, 17 ja 18 tunti

Vierailu työpaikalla

I Valmistellaan vierailu tutustumalla yritykseen ja tehdään kysymyslomake, johon vierailulla etsitään vastaukset (opintopolut eri työntekijöillä, mitä eri alojen ihmisiä, epätyypilliset koulutustaustat tai yllättävät työtehtävät jne.)

II itse vierailu

III vierailun purku

20. tunti Tutustutaan ulkomailla opiskeluun ja työntekoon, Futurix s. 151 ja

www.maailmalle.net

www.cimo.fi

www.alli.fi/allison

www.studyabroad.com

Peruskoulu

www.maailmalle.net

Mitä mahdollisuuksia peruskouluikäisellä on osallistua kansainväliseen toimintaan?

Millaisiin hankkeisiin saa rahoitusta?

Mitä joutuu itse maksamaan?

Mistä saa lisätietoa?

Millaisia asioita kannattaa miettiä, jos harkitsee opiskelevansa tai työskentelevänsä ulkomailla?

Mikä on ryhmätapaaminen?

Mikä on nuorisoaloite?

Mistä siihen saa rahaa?

Millaisia ehtoja toimintaan liittyy?

Mitä mahdollisuuksia on lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevalla?

LIITE 1: 8. LUOKKIEN OPO-TUNTIEN ALOITUSKYSELY

LK _____ NIMI _____

Koulumenestykseni:	7. kevät	8. syksyn tavoite	8. kevään tavoite
Äidinkieli ja kirjallisuus			
A1-kieli (3.lk:lla alkanut)			
A2-kieli (5.lk:lla alkanut)			
B-kieli (7lk:lla alkanut)			
Uskonto/ET			
Historia			
Yhteiskuntaoppi			
Matematiikka			
Fysiikka			
Kemia			
Maantieto			
Biologia			
Terveystieto			
Musiikki			
Kuvataide			
Kotitalous			
Käsityö			
Liikunta			
Valinnaiset aineet			

Laske (8.luokan) a) lukuaineiden keskiarvo b) kaikkien aineiden keskiarvo

Mieliaineitani koulussa:

Harrastuksiani ja vapaa-ajanviettotapojani:

Toiveeni peruskoulun jälkeen / toiveeni toisen asteen oppilaitoksesta:

Ammattitoiveitani:

Opiskelussani 8. luokalla

a) olen tyytyväinen

b) en ole tyytyväinen

LIITE 2: APUA AMMATINVALINTAAN INTERNETISTÄ

AmmatINVALINNASSA on yleisesti ottaen selvitettävä kaksi asiaa:

- >Millaista työtä haluan tehdä?
- >Millaisia vaihtoehtoja työelämä tarjoaa?

Työhallinnon internet- sivuilta voit löytää apua kummankin kysymyksen selvittämiseen.

Koulutus- ja ammattitietopalvelun sivuilta löydät tietoja työelämästä (mm. ammatti- ja alakuvaukset) sekä koulutuksesta ja opintojen rahoituksesta.

www.mol.fi

>>>Koulutus ja ura

>>> Koulutus- ja ammattitietopalvelu

Avo-ohjelma puolestaan auttaa selvittämään omia päämääriä. AVO-ohjelma

-sisältää joukon itsearviointitehtäviä, jotka auttavat **selvittämään** omia kiinnostuksia, arvostuksia ja vahvuuksia

-auttaa **tutkimaan**, mitkä vaihtoehdot ovat yhteydessä toiveisiisi

-helpottaa suunnitelmien tekemistä **rajaamalla** vaihtoehtojen määrää niin että voit keskittyä sopivimpien vaihtoehtojen perusteelliseen arviointiin

-tarjoaa tietoja koulutusvaihtoehtoista ja ammasteista

www.mol.fi/avo

LIITE 3: VUONNA 2020

Kirjoita otsikoksi ”Minä vuonna 2020”

Pohdi kirjoitelmasasi seuraavia asioita:

- minkä ikäinen olet?
- millainen perhe sinulla on?
- kerro ammatistasi
 - minkälainen työpaikka?
 - palkka – työedut - lomat
 - työkaverit
- mitä harrastat?
- mistä unelmoit?
- mikä maailmassa on erilaista kuin nyt?
- mitä muistat peruskoulusta?
- mitä kouluja olet käynyt peruskoulun jälkeen?

Kirjoita Futurixin takana oleville muistiinpanosivuille, jotka alkavat sivulta 158.

LIITE 4: PALAUTE OMNIASTA JA SKANSKAN TETISTÄ

Mikä oli mielenkiintoista Omnia-vierailulla?

Mitä olisit halunnut kuulla tain nähdä lisää?

Mikä oli mielenkiintoista Skanska-vierailussa?

Mitä olisit halunnut kuulla tai nähdä lisää?

Muuta
palautetta:
